

Bognoter

Johannes Andersen, *Politikkens elendighed*, Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, 1985, 92 s., 78,00 kr.

Ifølge forfatteren har individualiseringen og opløsningen af sociale fællesskaber sammen med den tiltagende institutionalisering af politikken været de væsentligste årsager til politikens elendighed, der består i den aftagende sammenhæng mellem de sociale klassers livsformer og de problemstillinger, der tematiseres i det politiske system. Sat på spidsen, finder Johannes Andersen demokratiet, opfattet "som et forsvar for retten til at bestemme selv og forsvare sine egne interesser" (s. 7) truet af den omsiggribende statsliggørelse, som ikke mindst har været Socialdemokratiets svar på sociale problemer. På trods af den borgerlige regerings privatiseringstanker finder forfatteren også her, at institutionaliserede løsninger er fremherskende. Dette skyldes, at partierne har udviklet sig til centralstyrede massepartier med faldende politisk kommunikation med vælgerne og stigende afhængighed af oftest makro-orienterede undersøgelser, som centraladministrationen producerer på grundlag af statistiske registre, hvorved væsentlige kvalitative informationer om klassernes hverdagsliv udgrænses af den politiske beslutningsproces. Da det politiske system ifølge forfatteren derfor ikke kan give adækvate politiske løsninger i et stigende antal tilfælde, reduceres systemets legitimitet med omgåelse af dets vedtagelser som konsekvens.

Johannes Andersen, der her er tydeligt inspireret af Poulantzas' *Staten, magten og socialismen* og det heri introducerede etatsismebegreb, peger på en række relevante problemer omkring det politiske systems kommunikationsevne og problemhorisont. Men selv om bogen er udgivet med henblik på debat savnes mere empirisk belæg for og selvkritik af de fremlagte teser. Således finder jeg definitionen af demokrati "som et forsvar for retten til at bestemme selv og forsvare sine egne interesser" misvisende, idet demokrati i samfundsmæssigt perspektiv vel er en metode til at tilvejebringe løsninger i overensstemmelse med vælgerbefolkningens flertal under vidtgående hensyn til holdninger og livsformer blandt minoriteten.

Løsningen på politikens elendighed ser forfatteren i principielt at afskaffe staten, hvilket erkendes at være en praktisk umulighed, gennem sammenkædning af de økonomiske og politiske beslutninger i tilknytning til sociale fællesskaber på forskellige niveauer. Dette vil medvirke til, at de sociale fællesskaber bliver drivkraften bag de politiske aktører og beslutninger uden dermed at ophæve de politiske modsætninger, som kendetegner ethvert samfund.

Overensstemmelsen med liberal decentraliseringstanke er stor, forskellen består i betoningen af direkte økonomisk og politisk demokrati.

Thorkild Laursen